

Hrvatsko knjižničarsko društvo

21. okrugli stol

ZA PRILAGODBU I PRISTUPAČNOST KNJIŽNIČNIH USLUGA

Politika raznolikosti i uključivosti u knjižnicama

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

26. rujna 2025.

Hrvatsko knjižničarsko društvo

21. okrugli stol za prilagodbu i pristupačnost
knjižničnih usluga

Politika raznolikosti i uključivosti u knjižnicama
Diversity and Inclusion Policies in Libraries
– programska knjižica –

26. rujna 2025.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

POLITIKA RAZNOLIKOSTI I UKLJUČIVOSTI U KNJIŽNICAMA
21. okrugli stol za prilagodbu i pristupačnost knjižničnih usluga
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 26. rujna 2025.

Organizator

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Komisija za prilagodbu i pristupačnost knjižničnih usluga

Suorganizatori

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Filozofski fakultet u Osijeku
Knjižnice grada Zagreba

Nakladnik

Hrvatsko knjižničarsko društvo

Za nakladnika

Jasenska Pleško

Uredila i oblikovala

Snježana Ercegovac

Uredništvo

Dunja Marija Gabriel, Matija Panić, Maela Rakočević Uvodić
Anita Šupe, Ira Tuzlančić, Zrinka Vitković

Oblikovanje omota

Monika Rastovac

ISBN 978-953-8176-38-8

PROGRAM

9:30 REGISTRACIJA

10:00 UVOD I POZDRAVNI GOVORI

POZVANA IZLAGANJA (moderiraju: Anita Malkoč Bišćan, viša knjižničarka, dr. sc. Zrinka Vitković, viša knjižničarka)

10:20 – Dunja Marija Gabriel, knjižničarska savjetnica (Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu): **Četvrt stoljeća djelovanja HKD-ove Komisije za prilagodbu i pristupačnost knjižničnih usluga**

10:40 – Dr. sc. Florian Forestier (Francuska nacionalna knjižnica): **Koje izazove ideja različitosti i uključenosti postavlja konceptu nacionalne knjižnice?**

11:10 – Darijo Jurišić, pravnik i sveučilišni specijalist upravljanja razvojem lokalne i regionalne samouprave (Pravobranitelj za osobe s invaliditetom): **Osobe s invaliditetom u Republici Hrvatskoj**

11:30 – Prof. dr. sc. Lelia Kiš-Glavaš (Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet): **Vršnjačka potpora studentima s invaliditetom – sveučilišni izborni predmet koji potiče raznolikost i uključenost**

11:50 – Jasenka Pleško, viša knjižničarka (Knjižnice grada Zagreba), Dunja Marija Gabriel, knjižničarska savjetnica (Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu): **Značenje i uloga Hrvatskoga knjižničarskog društva u provedbi projekta *Europske knjižnice koje uče* programa Erasmus+**

12:10 PAUZA

PRIMJERI DOBRE PRAKSE (moderiraju: Jasmina Sočo, viša knjižničarka, Snježana Ercegovac, knjižničarska savjetnica)

13:00 – Maela Rakočević Uvodić, viša knjižničarka (Knjižnice grada Zagreba): ***IFLA-ine smjernice za omogućavanje pristupačnosti knjižnica osobama s invaliditetom***

13:10 – Ana Dragičević, magistra edukacijske rehabilitacije (Centar za odgoj, obrazovanje i razvojnu podršku Bjelovar), Branka Mikačević, viša knjižničarka (Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar): ***Čitam priče vješto, u knjižnici sam gost često – knjižnica kao mjesto inkluzivnih čitalačkih susreta***

13:20 – Jelena Lešaja, viša knjižničarka, Karolina Zlatar Radigović, knjižničarka (Hrvatska knjižnica za slijepe): **Šezdeset godina Hrvatske knjižnice za slijepe**

13:30 – Martina Majdak, knjižničarka (Gradska knjižnica „Franjo Marković“ Križevci): **Zar „samo“ treći prostor? – knjižnica kao sigurno mjesto**

13:40 RASPRAVA (moderiraju: Dunja Marija Gabriel, knjižničarska savjetnica, Ira Tuzlančić, knjižničarka)

PROGRAMME

9:30 REGISTRATION

10:00 OPENING WORDS

KEYNOTE SPEAKERS (moderators: Anita Malkoč Bišćan, senior librarian, Zrinka Vitković, PhD, senior librarian)

10:20 – Dunja Marija Gabriel, library advisor (National and University Library in Zagreb): **A quarter-century of the CLA's Committee for Adaptation and Accessibility of Library Services**

10:40 – Florian Forestier, PhD (National Library of France): **How does the idea of diversity and inclusion challenge the concept of the national library?**

11:10 – Darijo Jurišić, lawyer and university specialist in local and regional self-government development management (Ombudsman for Persons with Disabilities): **Persons with Disabilities in the Republic of Croatia**

11:30 – Prof. Lelia Kiš-Glavaš, PhD (University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences): **Peer Support for Students with Disabilities – an elective course to promote diversity and inclusion**

11:50 – Jasenka Pleško, senior librarian (Zagreb City Libraries), Dunja Marija Gabriel, library advisor (National and University Library in Zagreb): **The significance and role of the Croatian Library Association in the implementation of the Erasmus+ project *Trans-European Learning Libraries***

12:10 BREAK

GOOD PRACTICE (moderators: Jasmina Sočo, senior librarian, Snježana Ercegovac, library advisor)

13:00 – Maela Rakočević Uvodić, senior librarian (Zagreb City Libraries): ***IFLA Guidelines for making libraries accessible for people with disabilities***

13:10 – Ana Dragičević, a Master of Educational Rehabilitation (Centre for Upbringing, Education and Developmental Support Bjelovar), Branka Mikačević, senior librarian (Public Library "Petar Preradović" Bjelovar): ***I read stories skilfully; I am a frequent guest at the library – the library as a place for inclusive reading encounters***

13:20 – Jelena Lešaja, senior librarian, Karolina Zlatar Radigović, librarian (Croatian Library for the Blind): **Sixty years of the Croatian Library for the Blind**

13:30 – Martina Majdak, librarian (“Franjo Marković” Public Library in Križevci): **‘Just’ a third space? – the library as a safe place**

13:40 DISCUSSION (moderators: Dunja Marija Gabriel, library advisor, Ira Tuzlančić, librarian)

Četvrt stoljeća djelovanja HKD-ove Komisije za prilagodbu i pristupačnost knjižničnih usluga

Dunja Marija Gabriel

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (National and University Library in Zagreb)

dgabriel@nsk.hr

Sažetak

Hrvatsko knjižničarsko društvo (HKD) u suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu i Odsjekom za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu na pragu 21. stoljeća iniciralo je osnivanje današnje Komisije za prilagodbu i pristupačnost knjižničnih usluga.

Osnivanjem HKD-ove Komisije za prilagodbu i pristupačnost knjižničnih usluga započela je sustavna briga i organiziranje usluga i programa poticanja čitanja za osobe s invaliditetom i osobe koje iz bilo kojeg razloga ne mogu čitati standardni (crni) tisak u knjižnicama u Hrvatskoj, omogućavanjem jednakog i ravnopravnog pristupa građi, prostoru, tehnologiji, uslugama, programima i projektima kao osnovnog načela njihova djelovanja.

U dvadeset pet godina djelovanja (2000. – 2025.) Komisija je u suradnji s različitim vrstama knjižnica, udrugama koje se bave osobama s invaliditetom i osobama u riziku od socijalne isključenosti, školskim i visokoškolskim ustanovama, stručnjacima različitih profesija, nakladnicima, ministarstvima, Uredom pravobranitelja za djecu, Uredom pravobranitelja za osobe s invaliditetom te domaćim i međunarodnim knjižničarskim i čitateljskim udrugama organizirala brojne aktivnosti koje se od tada kontinuirano provode. Od aktivnosti ističu se organiziranje radionica i seminara za opismenjavanje djece i mladih s teškoćama čitanja, pisanja i učenja, dvadeset okruglih stolova, prevođenje brojnih međunarodnih smjernica za prilagodbu i pristupačnost knjižničnih usluga, istraživanja o knjižničnim uslugama i potrebama korisnika knjižnica te suradnja u pripremi i izdavanju tiskane i digitalne građe lagane za čitanje namijenjene osobama s teškoćama čitanja.

Navedene aktivnosti rezultirale su organiziranjem HKD-ove Nacionalne kampanje za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom „I ja želim čitati!“ 2016. godine te jačanjem prisutnosti Komisije na društvenim medijima i mrežnom mjestu HKD-a, objavljivanjem tematskih članaka u znanstveno-stručnom časopisu *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* i zbornika radova sa skupova posvećenih važnosti uloge knjižnica u inkluziji osoba s invaliditetom i osoba u riziku od socijalne isključenosti u život lokalne zajednice.

Ključne riječi: HKD-ova Komisija za prilagodbu i pristupačnost knjižničnih usluga, međunarodne smjernice, Nacionalna kampanja „I ja želim čitati!“, osobe koje ne mogu čitati standardni (crni) tisak, teškoće čitanja i disleksija

Životopis

Dunja Marija Gabriel, knjižničarska savjetnica, završila je studij informacijskih i komunikacijskih znanosti, smjer knjižničarstvo, na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Zaposlena je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu u Hrvatskome zavodu za knjižničarstvo – Centru za razvoj knjižnica i knjižničarstva, kao knjižničarska savjetnica za narodne knjižnice i koordinatorica Centra. Njezino područje rada obuhvaća narodno knjižničarstvo s ciljem unapređenja rada narodnih knjižnica u Hrvatskoj, posebice u pitanjima prilagodbe i pristupačnosti knjižničnih usluga za osobe koje iz bilo kojeg razloga ne mogu čitati standardni (crni) tisak niti se koristiti standardnim knjižničnim uslugama. Inicirala je i koordinirala osnivanje Komisije za prilagodbu i pristupačnost knjižničnih usluga Hrvatskoga knjižničarskog društva 2000. godine te HKD-ove Nacionalne kampanje za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom „I ja želim čitati!“ 2016. godine.

Članica je HKD-ove Komisije za narodne knjižnice. Od 2005. do 2017. bila je predstavnica HKD-a u IFLA-inoj Sekciji za pravične i pristupačne knjižnične usluge, kao redovita i pridružena članica. Od 2023. do 2025. predstavnica je NSK-a u radnoj skupini CENL – EEDI (Conference of European National Librarians – The Equity, Equality, Diversity, Inclusion Network Group) koja promiče pravedan, jednak, raznolik i uključiv pristup u europskim nacionalnim knjižnicama.

A quarter-century of the CLA's Committee for Adaptation and Accessibility of Library Services

Abstract

The Croatian Library Association (CLA), in collaboration with the National and University Library in Zagreb and the Department of Information Sciences at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb, initiated the establishment of today's Committee for Adaptation and Accessibility of Library Services at the turn of the 21st century. From its inception, the CLA's Committee for Adaptation and Accessibility of Library Services has been guided by the principle of ensuring that all users have equal and equitable access to materials, spaces, technology, services, programmes and projects. Its work focuses on organising services and programmes that promote reading for persons with disabilities and for those who, for any reason, are unable to read standard (black) print in Croatian libraries.

Over the 25 years (2000–2025), the Committee has, in cooperation with different types of libraries, associations supporting persons with disabilities and those at risk of social exclusion, schools and higher education institutions, professionals from various fields, publishers, ministries, the Office of the Ombudsman for Children, the Office of the Ombudsman for Persons with Disabilities, as well as national and international library and reading associations, organised numerous activities that have since been continuously carried out. These have included workshops and seminars to support literacy development among children and young adults with difficulties in reading, writing and learning; organising twenty round tables; translations of numerous international guidelines on the adaptation and accessibility of

library services; research into library services and user needs; and cooperation in the preparation and publication of printed and digital easy-to-read materials for persons with reading difficulties.

These initiatives resulted in the launch of the CLA's National Campaign for People with Reading Difficulties and Dyslexia "I Wish to Read Too!", in 2016, strengthened the Committee's presence on social media and the CLA's website, and publishing thematic articles in scientific and professional journal *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* and conference proceedings highlighting the importance of libraries in the inclusion of persons with disabilities and those at risk of social exclusion in community life.

Keywords: CLA's Committee for Adaptation and Accessibility of Library Services, international guidelines, National Campaign "I Wish to Read Too!", people who cannot read standard (black) print, reading difficulties and dyslexia

Biography

Dunja Marija Gabriel, library advisor, graduated in Information and Communication Sciences, specialising in Library Science, at the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb. She is employed at the National and University Library in Zagreb within the Croatian Institute for Librarianship – Centre for Development of Libraries and Librarianship, serving as a library advisor for public libraries and as the coordinator of the Centre. Her work focuses on public librarianship, aimed at enhancing the operations of public libraries in Croatia, particularly addressing the adaptation and accessibility of library services for individuals who, for any reason, are unable to read standard (black) print or make use of conventional library services. She initiated and coordinated the establishment of the Committee for Adaptation and Accessibility of Library Services of the Croatian Library Association in 2000, as well as the CLA's National Campaign for People with Reading Difficulties and Dyslexia "I Wish to Read Too!", in 2016.

She is a member of the CLA's Committee for Public Libraries. From 2005 to 2017, she represented the Croatian Library Association in the IFLA Section for Equitable and Accessible Library Services, both as full and associate member. From 2023 to 2025, she has represented the National and University Library in the CENL – EEDI Working Group (Conference of European National Librarians – Equity, Equality, Diversity and Inclusion Network), which focuses on promoting equitable, equal, diverse and inclusive access in European national libraries.

Koje izazove ideja različitosti i uključivosti postavlja konceptu nacionalne knjižnice?

Florian Forestier

Francuska nacionalna knjižnica (National Library of France)

florian.forestier@bnf.fr

Sažetak

Cilj je izlaganja istražiti status europskih nacionalnih knjižnica u odnosu na trenutačne rasprave o konceptu okvira EEDI o jednakosti, pravednosti, raznolikosti i uključivosti koji se razvio u Francuskoj nacionalnoj knjižnici (Bibliothèque nationale de France – BnF) te analizirati druge politike raznolikosti i uključivosti europskih nacionalnih knjižnica koje bi u budućnosti mogle poslužiti kao referentna točka za sve vrste knjižnica u skladu s potrebama lokalnih zajednica.

Iako su ustrojene u okviru državnog i nacionalnog sustava, nacionalne su knjižnice u prednosti jer mogu razviti drukčiji pristup – njihova se djelatnost uvelike temelji na povezivanju predmeta, dokumenata i djela, uspostavi poveznica i povećanju vidljivosti (primjerice, pomoću metapodataka). Izlaganjem se također želi dati konceptualni uvid u specifičnu situaciju nacionalnih knjižnica u kontekstu šire rasprave o diversifikaciji koncepta kulturne baštine i koncepta vidljivosti i nevidljivosti u knjižnicama te predložiti niz ideja za daljnji razvoj.

Načela jednakog, pravednog, raznolikog i uključivog pristupa ključna su za knjižnice, njihove zaposlenike i javnost koja se koristi knjižničnim uslugama, a nacionalne knjižnice na putu su ugradnje tih načela u svako područje rada.

Ključne riječi: diversifikacija, knjižnične politike, kulturna baština, raznolikost, uključivost

Životopis

Florian Forestier glavni je kustos i koordinator za raznolikost i uključivost u Francuskoj nacionalnoj knjižnici. Doktorirao je filozofiju i ujedno je romanopisac. Usto, ima iskustvo rada u području regulacije digitalnih sadržaja. Od 2023. godine predstavnik je Francuske nacionalne knjižnice u radnoj skupini CENL – EEDI (Conference of European National Librarians – The Equity, Equality, Diversity, Inclusion Network Group), koja promiče pravedan, jednak, raznolik i uključiv pristup u europskim nacionalnim knjižnicama.

How does the idea of diversity and inclusion challenge the concept of the national library?

Abstract

The aim of the presentation is to examine the status of national libraries in Europe in relation to the current debates on the concept of the EEDI framework of equality, equity, diversity and

inclusion which has developed at the National Library of France (Bibliothèque nationale de France – BnF). It also aims to analyse other diversity and inclusion policies of European national libraries that could serve as a reference point for all types of libraries in the future, in line with the needs of local communities.

Although national libraries are structurally part of the state and national framework, they have the advantage of being able to develop a different approach, as their work relies heavily on the creation of connections between objects, documents and works, establishing pathways, and enhancing discoverability (for example, through metadata work). The presentation also aims to take a more conceptual approach to the specific situation of national libraries within the broader debates on the diversification of the concept of cultural heritage and on issues of visibility and invisibility in libraries, while suggesting several ideas for further development.

The principles of equal, equitable, diverse and inclusive access are essential for libraries, library staff and the public using library services, and national libraries are progressing towards embedding these principles across all areas of their work.

Keywords: cultural heritage, diversification, diversity, inclusion, library policies

Biography

Florian Forestier is chief curator and coordinator of the diversity and inclusion policy at the Bibliothèque nationale de France (BnF). He holds a doctorate in philosophy and is also a novelist. In addition, he has professional experience in the field of digital content regulation. Since 2023, he has represented the Bibliothèque nationale de France in the CENL – EEDI Working Group (Conference of European National Librarians – The Equity, Equality, Diversity, Inclusion Network Group), which works to promote equal, equitable, diverse and inclusive access in European national libraries.

Osobe s invaliditetom u Republici Hrvatskoj

Darijo Jurišić

Pravobranitelj za osobe s invaliditetom (Ombudsman for Persons with Disabilities)

darijo.jurisc@posi.hr

Sažetak

Osobe s invaliditetom u Republici Hrvatskoj danas čine približno 17 % ukupnog broja stanovnika, a ako tom broju pribrojimo članove njihovih obitelji, dolazimo do znatnog broja naših građana koji se svakodnevno susreću s izazovima koje donosi invaliditet. Upravo zbog toga potrebno je omogućiti i osigurati pristupačnost, jer ono što je pristupačno osobama s invaliditetom bit će pristupačno i/ili pristupačnije i ostalim skupinama građana, primjerice, osobama starije životne dobi, roditeljima s malom djecom, roditeljima s više djece i drugima. Naš odnos prema pojedinim društvenim skupinama često se oblikuje već od samog oslovljavanja, zato je od izuzetne važnosti, posebno za stručna i profesionalna postupanja, koristiti se i odgovarajućom terminologijom i biti upoznat s važećim zakonodavnim okvirom. Ostvarivanje prava osoba s invaliditetom u Hrvatskoj i svijetu osigurano je Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda, koja je najvažniji međunarodno-pravni dokument za osobe s invaliditetom. Konvencija posebnu pozornost posvećuje temama povezanim s pristupačnošću. Pristupačnost je preduvjet uključivanja osoba s invaliditetom u život zajednice na ravnopravnoj osnovi sa svima ostalima, a podrazumijeva pristupačnost: (1) fizičkog okoliša, (2) prijevoza, (3) informacija i komunikacija, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije i sustave, ali i pristupačnost (4) ostalih sadržaja i usluga namijenjenih javnosti.

Svakodnevno planirajući aktivnosti i događanja u kontekstu pristupačnosti, potrebno je u vidu imati načela „razumne prilagodbe“ i „univerzalnog dizajna“ (čl. 2. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom). Načelo „razumne prilagodbe“ znači potrebnu i prikladnu preinaku i podešavanja koja ne stvaraju nerazmjerno ili neprimjereno opterećenje da bi se takvo što poduzelo u pojedinačnom slučaju tamo gdje je to potrebno, a kako bi se osobama s invaliditetom osiguralo uživanje ili korištenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda na ravnopravnoj osnovi s drugima. S druge strane, načelo „univerzalnog dizajna“ označava oblikovanje proizvoda, okruženja, programa i usluga tako da se njima mogu koristiti svi ljudi u najvećoj mogućoj mjeri, bez potrebe prilagođavanja ili posebnog oblikovanja, što je zapravo jednostavnija uporaba za sve profile korisnika, što smanjuje troškove i vrijeme izrade proizvoda, posebno proizvoda koje je potrebno naknadno prilagoditi pojedinim grupama korisnika. Proaktivnim pristupom i promišljanjem unaprijed se uklanjaju brojni potencijalni problemi.

Ključne riječi: invaliditet, Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, osobe s invaliditetom, pristupačnost, univerzalni dizajn

Životopis

Darijo Jurišić, pravnik i sveučilišni specijalist upravljanja razvojem lokalne i regionalne samouprave, imenovan je u ožujku 2024. godine pravobraniteljem za osobe s invaliditetom. Prije toga, od 2016. godine obnašao je dužnost zamjenika pravobraniteljice za osobe s invaliditetom. Svoja radna iskustva stjecao je u Uredu državne uprave u Zagrebačkoj županiji, Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvu rada i mirovinskoga sustava te Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture. Tijekom godina rada u različitim državnim tijelima stekao je i važna iskustva na područjima ostvarivanja i zaštite ljudskih prava. Posljednjih četrnaest godina aktivno promiče teme od posebne važnosti za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom. Član je različitih stručnih i radnih skupina te sudionik brojnih domaćih i međunarodnih događanja.

Persons with Disabilities in the Republic of Croatia

Abstract

Persons with disabilities in the Republic of Croatia currently make up about 17% of the total population. If their family members are included, this represents a significant proportion of citizens who face the challenges of disability on a daily basis. This is precisely why it is necessary to enable and ensure accessibility: what is accessible to persons with disabilities will also be accessible – or more accessible – to other groups, such as the elderly, parents with young children, parents with multiple children, and others.

Our relationship with particular social groups is often shaped by the way we address them. For this reason, especially in expert and professional contexts, it is crucial to use appropriate terminology and to be familiar with the current legislative framework. The realisation of the rights of persons with disabilities in Croatia and worldwide is ensured by the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, which is the most important international legal instrument concerning persons with disabilities. The Convention places special emphasis on matters related to accessibility. Accessibility is a prerequisite for the inclusion of persons with disabilities in community life on an equal basis with others and includes accessibility to: (1) the physical environment; (2) transport; (3) information and communication, including information and communication technologies and systems; and (4) other facilities and services intended for the public.

When planning activities and events in the context of accessibility, we should bear in mind the principles of “reasonable accommodation” and “universal design” (Article 2 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities). The principle of “reasonable accommodation” refers to necessary and appropriate modifications and adjustments, without imposing a disproportionate or undue burden, made on a case-by-case basis to ensure that persons with disabilities can enjoy or exercise all human rights and fundamental freedoms on an equal basis with others. In contrast, the principle of “universal design” involves designing products, environments, programmes and services so that they can be used by as many people as possible without the need for adaptation or special design. This

approach makes products easier to use for all user profiles and reduces development costs and time, particularly for products that might otherwise need to be adapted for individual user groups. With a proactive approach and forward planning, many potential problems can be eliminated.

Keywords: accessibility, Convention on the Rights of Persons with Disabilities, disability, persons with disabilities, universal design

Biography

Darijo Jurišić, a lawyer and university specialist in local and regional self-government development management, was appointed in March 2024 as the Ombudsman for Persons with Disabilities. Prior to that, he served as the Deputy Ombudsman for Persons with Disabilities from 2016. He gained professional experience at the State Administration Office in Zagreb County, the Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship, the Ministry of Labour and Pension Funds, and the Ministry of the Sea, Transport and Infrastructure. During his career in various state bodies, he also acquired substantial experience in exercising and protecting human rights. For the past 14 years, he has been actively involved in matters particularly important for children with developmental disabilities and persons with disabilities. He is a member of various professional and working groups and has also taken part in numerous domestic and international events.

Vršnjačka potpora studentima s invaliditetom – sveučilišni izborni predmet koji potiče raznolikost i uključivost

Lelia Kiš-Glavaš

Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet (University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences)

lelia.kis.glavas@erf.unizg.hr

Sažetak

Sveučilišni izborni predmet Vršnjačka potpora studentima s invaliditetom jedna je od osnovnih aktivnosti u okviru projekta *Education for Equal Opportunities at Croatian Universities – EduQuality* (2010. – 2013.) programa Tempus. Cilj projekta bio je izjednačavanje mogućnosti studenata s invaliditetom u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj.

Predmet je prvi put uveden na Sveučilištu u Zagrebu tijekom akademske godine 2011./2012. Otada do danas uspješno su ga završila 243 studenta. Njegova je svrha pružanje vršnjačke potpore te stvaranje uvjeta koji studentima s invaliditetom omogućuju prevladavanje različitih organizacijskih i objektivnih prepreka koje postoje u visokom obrazovanju. To je prvi i trenutačno jedini takav predmet na Sveučilištu u Zagrebu, što znači da nije vezan za određeni studijski program. Osmišljen je da bude uključiv i dostupan studentima sa svih sastavnica Sveučilišta (fakulteta i akademija) te svih razina studija (prije-diplomske, diplomske i poslijediplomske). Uz to, predmet se nudi svakog semestra kako bi se odgovorilo na stalne potrebe za potporom studenata s invaliditetom.

Osim toga, njime se potiče raznolikost različitim nastavničkim i studentskim perspektivama: nastavu realiziraju edukacijski rehabilitatori, socijalni pedagozi, logopedi, psiholozi i socijalni radnici, a i studenti dolaze s različitih znanstvenih područja: društvenog, humanističkog, tehničkog, biotehničkog, biomedicinskog i umjetničkog. Predmet uključuje evaluaciju koja pokazuje čitav niz dobiti i za studente s invaliditetom i za studente asistente. Temeljem evaluacije predmeta, kao i povratnih informacija vršnjaka asistenata i studenata s invaliditetom, unesene su promjene koje uključuju produženje trajanja predmeta, povećanje njegove vidljivosti te veću fleksibilnost pri upisu. Stoga je akademske godine 2023./2024. predmet redizajniran kako bi uključio tri različita modela (A, B i C), čime se osigurava veća prilagodljivost potrebama studenata i omogućuje dugoročna potpora studentima s invaliditetom.

Važno je promatrati vršnjačku potporu kao privremeno rješenje te je koristiti za utvrđivanje prepreka i poticanje provedbe trajnih rješenja. Na predmetu se studenti potiču da aktivno utječu na svoje okruženje i pridonose stvaranju inkluzivne atmosfere na svojim sastavnicama te se upoznaju s konceptom univerzalnog dizajna u najširem smislu – uključujući dizajn prostora, usluga i nastavnog procesa – čime se želi maksimirati samostalnost studenata s invaliditetom i omogućiti im potpuno sudjelovanje u svim akademskim aktivnostima.

Ključne riječi: raznolikost, studenti s invaliditetom, sveučilišni predmet, uključivost, vršnjačka potpora

Životopis

Lelia Kiš-Glavaš diplomirala je, magistrirala i doktorirala na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U statusu je redovite profesorice u trajnom izboru, a obnaša funkciju koordinatorice za studente s invaliditetom i zamjenice voditeljice Centra za savjetovanje i podršku studentima te je mentorica studentima treće godine prijediplomskog studija Rehabilitacija.

Na Sveučilištu u Zagrebu od 2008. do 2016. godine te od 2023. do danas predsjednica je Povjerenstva za studente s invaliditetom te, odnedavno, koordinatorica mreže stručnjaka Superdiversity Community i ekspertne skupine Disability&Inclusion u okviru UNIC-a, saveza deset europskih sveučilišta, a bila je i voditeljica sveučilišnog projekta *Education for Equal Opportunities at Croatian Universities – EduQuality* (2010. – 2013.) programa Tempus.

Članica je brojnih stručnih udruga i povjerenstava, sudjelovala je u izradi nekoliko zakona i podzakonskih akata i bila je članica Nacionalne skupine za unapređenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja. Trenutačno je članica Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom, Stručnog savjeta Pravobranitelja za osobe s invaliditetom i Koordinacije Pravobranitelja za osobe s invaliditetom za podršku u visokom obrazovanju, kao i Ambasadorica za uključivanje i raznolikost Agencije za mobilnost i programe EU.

Područja njezina znanstvenog interesa pokrivaju sustav potpore studentima s invaliditetom u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj, kao i drugim podzastupljenim i ranjivim skupinama studenata (implementacija i razvoj, evaluacija učinkovitosti i zadovoljstvo sudionika procesa), profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom (dobrobiti zapošljavanja osoba s invaliditetom, motiviranost osoba s invaliditetom za zapošljavanje i stavovi poslodavaca, analiza uspješnosti procesa), stanje ljudskih prava osoba s invaliditetom, edukacijsku integraciju (prije svega u sustavu visokog obrazovanja te edukaciju nastavnog osoblja u primarnom i sekundarnom obrazovanju), nepoželjna ponašanja, rehabilitaciju putem pokreta i bazičnu perceptivno-motoričku stimulaciju.

Godine 2007. dobila je Povelju „Ivančica“ za važan doprinos razvoju sustava profesionalne rehabilitacije u Republici Hrvatskoj.

Peer Support for Students with Disabilities – an elective course to promote diversity and inclusion

Abstract

The university elective course Peer Support for Students with Disabilities was developed as one of the main project activities within the Tempus project *Education for Equal Opportunities at Croatian Universities – EduQuality* (2010–2013). The aim of the project was to improve

equal opportunities for students with disabilities in higher education in the Republic of Croatia.

The course was first introduced at the University of Zagreb in the academic year 2011/2012. Since then, 243 students have successfully completed the course. The aim of the course is to provide peer support and create conditions that enable students with disabilities to overcome various organisational and objective barriers that exist in higher education.

The course Peer Support for Students with Disabilities is the first and currently the only university course at the University of Zagreb, which means that it is not tied to a specific study programme. It is designed to be inclusive and accessible to students from all areas (faculties and academies) of the University and at all levels of study (bachelor, master and postgraduate). In addition, the course is offered every semester to respond to the ongoing need for support for students with disabilities.

In addition, the course promotes diversity through different teaching and study perspectives: classes are taught by educational rehabilitators, social pedagogues, speech therapists, psychologists and social workers, and students come from a variety of academic backgrounds: social, humanistic, technical, biotechnical, biomedical and artistic.

The course includes an evaluation that identifies a few benefits for both students with disabilities and student assistants. Based on the course evaluation as well as feedback from peer assistants and students with disabilities, changes have been implemented including extending the length of the course, increasing the visibility of the course, and increasing flexibility in enrolment.

The course has therefore been redesigned for the academic year 2023/2024 and now includes three different models (A, B and C), ensuring greater adaptability to students' needs and providing long-term support for students with disabilities.

It is important to view peer support as a temporary solution and use it to identify barriers and encourage the implementation of permanent solutions. The course therefore encourages students to actively influence their environment and advocate for an inclusive atmosphere in their residential groups. They are introduced to the concept of universal design in the broadest sense, encompassing the design of the environment, services and the teaching process. The goal is to maximise the independence of students with disabilities and enable them to participate fully in all academic activities.

Keywords: diversity, inclusion, peer support, students with disabilities, university course

Biography

Lelia Kiš-Glavaš graduated from the Faculty of Education and Rehabilitation Sciences at the University of Zagreb, where she also earned her scientific master's degree and PhD. She is a full professor with tenure, coordinator for students with disabilities, and deputy head of the Student Counselling and Support Centre, as well as a mentor to third-year undergraduate Rehabilitation students.

At the University of Zagreb, she served as chair of the Committee for Students with Disabilities from 2008 to 2016 and again from 2023 to the present. More recently, she has been the coordinator of the Superdiversity Community and the Disability&Inclusion Expert Group within the UNIC, alliance of ten European universities, as well as the leader of the Tempus project *Education for Equal Opportunities at Croatian Universities – EduQuality* (2010–2013). She is a member of numerous professional associations and committees, contributed to the drafting of several laws and regulations, and was part of the National Group for the Improvement of the Social Dimension of Higher Education. She is currently a member of the Commission of the Government of the Republic of Croatia for Persons with Disabilities, the Expert Council of the Ombudsman for Persons with Disabilities and the Coordination of the Ombudsman for Persons with Disabilities for Support in Higher Education, as well as an Ambassador for Inclusion and Diversity of the Agency for Mobility and EU Programmes.

Her academic and scientific interests include support systems for students with disabilities in higher education in the Republic of Croatia and other underrepresented and vulnerable groups of students (implementation and development, evaluation of effectiveness and stakeholder satisfaction), vocational rehabilitation and employment of persons with disabilities (benefits of employing persons with disabilities, motivation for employment and employer attitudes, analysis of success factors), human rights of persons with disabilities, educational integration (particularly in higher education and in teacher training for primary and secondary schools), undesirable behaviours, rehabilitation through movement, and basic perceptual-motor stimulation.

In 2007, she received the Ivančica Award for her significant contribution to the development of the vocational rehabilitation system in the Republic of Croatia.

Značenje i uloga Hrvatskoga knjižničarskog društva u provedbi projekta *Europske knjižnice koje uče* programa Erasmus+

Jasenska Pleško

Knjižnice grada Zagreba (Zagreb City Libraries)

jasenka.plesko@kgz.hr

Dunja Marija Gabriel

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (National and University Library in Zagreb)

dgabriel@nsk.hr

Sažetak

Projekt *Europske knjižnice koje uče* (TELL, *Trans-European Learning Libraries*, 2024. – 2026.) provodi se u okviru programa Erasmus+ Partnerstvo za suradnju u obrazovanju odraslih (KA220 ADU), a uključuje osam udruga i institucija iz Rumunjske (nositelj projekta), Italije, Grčke, Bugarske, Francuske, Portugala te dva partnera iz Hrvatske – Hrvatsko knjižničarsko društvo i Odsjek za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku.

Polazište za provedbu projekta TELL jest *Preporuka o knjižničnom zakonodavstvu i politici u Europi* (Preporuka CoE) Vijeća Europe iz 2023. godine te provođenje načela i ciljeva iz *Preporuke* u svakodnevnu praksu u knjižnicama.

Cilj je projekta TELL educirati što veći broj knjižničara i osposobiti ih za provedbu *Preporuke Vijeća Europe* u zemljama koje sudjeluju u programu Erasmus+. Cilj je i provođenje aktivnosti financiranih iz Europskog strukturnog investicijskog fonda (ESIF) te zagovaranje prepoznatljivosti knjižnica i njihova djelovanja u sklopu ESIF-a za razdoblje od 2028. do 2035. godine.

Na temelju vizije narodnih knjižnica iz *Preporuke Vijeća Europe* kao ustanova čiji ciljevi podrazumijevaju slobodan pristup informacijama i sudjelovanje građana u razvoju demokratskog društva, promicanje UN-ovih ciljeva održivog razvoja, upotrebu umjetne inteligencije, razvijanje otpornosti knjižnica na pandemije i prirodne katastrofe te edukaciju knjižničnog osoblja za korištenje fondova Europske unije, Hrvatsko knjižničarsko društvo provelo je *online* anketno istraživanje u svim vrstama knjižnica. Rezultati istraživanja bit će prikazani na skupu te će poslužiti za organiziranje programa dviju Zimskih škola koje će se održati u Solunu (Grčka) i Osijeku (Hrvatska) u prvom tromjesečju 2026. godine.

Ključne riječi: Erasmus+, Hrvatsko knjižničarsko društvo, projekt *Europske knjižnice koje uče*, Odsjek za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku, *Preporuke Vijeća Europe o knjižničnom zakonodavstvu i politici u Europi*

Životopisi

Dunja Marija Gabriel, knjižničarska savjetnica, zaposlena je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu u Hrvatskome zavodu za knjižničarstvo – Centru za razvoj knjižnica i knjižničarstva, kao knjižničarska savjetnica za narodne knjižnice i koordinatorica Centra.

Članica je Hrvatskoga knjižničarskog društva od 1992. te je bila predsjednica Zagrebačkoga knjižničarskog društva od 2004. do 2008. Od 2005. do 2017. bila je predstavnicom HKD-a u IFLA-inoj Sekciji za pravične i pristupačne knjižnične usluge, kao redovita i pridružena članica. U više mandata bila je predsjednica HKD-ove Komisije za prilagodbu i pristupačnost knjižničnih usluga te je bila predsjednica i članica je HKD-ove Komisije za narodne knjižnice. Od 2023. predstavnicom je NSK-a u radnoj skupini CENL – EEDI (Conference of European National Librarians – The Equity, Equality, Diversity, Inclusion Network Group) koja promiče pravedan, jednak, raznolik i uključiv pristup u europskim nacionalnim knjižnicama. Od 2024. sudjeluje u provedbi projekta *Europske knjižnice koje uče* (projekt TELL) u sklopu programa Erasmus+ kao članica Savjetodavnog odbora projekta i predsjednica Etičkog povjerenstva HKD-a.

Jasenka Pleško, viša knjižničarka, koordinatorica je Središnjeg odjela sadržajne obrade u Knjižnicama grada Zagreba – Gradska knjižnica. Članica je Zagrebačkoga knjižničarskog društva i Hrvatskoga knjižničarskog društva od 1993. godine, a od 2019. članica je Stalnog odbora IFLA-ine Sekcije za obrazovanje i osposobljavanje. U više mandata bila je predsjednica Komisije za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje Hrvatskoga knjižničarskog društva, a članica je i Komisije za sadržajnu obradu i pristup. Predsjednica je Hrvatskoga knjižničarskog društva u drugom mandatu 2024. – 2026. Članica je Hrvatskoga knjižničnog vijeća Ministarstva kulture i medija RH. Članica je Upravnog odbora i Savjetodavnog odbora međunarodnog projekta TELL (*Trans-European Learning Libraries*) koji provodi Hrvatsko knjižničarsko društvo od 2024. do 2026. godine.

The significance and role of the Croatian Library Association in the implementation of the Erasmus+ project *Trans-European Learning Libraries*

Abstract

The project *Trans-European Learning Libraries* (TELL, 2024–2026) is being implemented within the Erasmus+ programme Partnership for Cooperation in Adult Education (KA220 ADU). It involves eight organisations and institutions from Romania (project coordinator), Italy, Greece, Bulgaria, France, Portugal, and two partners from Croatia – the Croatian Library Association and the Department of Information Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Osijek.

The starting point for the TELL project is the *Recommendation on Library Legislation and Policy in Europe* (CoE Recommendation) of the Council of Europe from 2023. The project aims to implement the principles and objectives of this *Recommendation* in the everyday practice of libraries.

The goal of the TELL project is to educate as many librarians as possible, equipping them to implement the *Council of Europe Recommendation* in the countries participating in the Erasmus+ programme. The project also aims to support activities funded by the European

Structural and Investment Funds (ESIF) and promote the visibility of libraries and their work within the ESIF framework for the period 2028–2035.

Based on the vision of national libraries outlined in the *Council of Europe Recommendation* – as institutions whose objectives include free access to information, citizen participation in the development of democratic societies, promotion of the UN Sustainable Development Goals, use of artificial intelligence, strengthening library resilience to pandemics and natural disasters, and training library staff to use European Union funds – the Croatian Library Association conducted an online survey across all types of libraries. The survey results will be presented at the conference and will serve as a basis for organising two Winter School programmes to be held in Thessaloniki (Greece) and Osijek (Croatia) in the first quarter of 2026.

Keywords: Council of Europe Recommendations on Library Legislation and Policy in Europe, Croatian Library Association, Department of Information Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Osijek, Erasmus+, European Learning Libraries project

Biographies

Dunja Marija Gabriel is a library advisor employed at the National and University Library in Zagreb within the Croatian Institute for Librarianship – Centre for Development of Libraries and Librarianship, serving as a library advisor for public libraries and as the coordinator of the Centre. She has been a member of the Croatian Library Association since 1992 and served as president of the Zagreb Library Association from 2004 to 2008. From 2005 to 2017, she represented the Croatian Library Association in the IFLA Section for Equitable and Accessible Library Services, both as full and associate member. She has served multiple terms as chair of the Croatian Library Association's Committee for Adaptation and Accessibility of Library Services, and she has also been chair and a member of the Croatian Library Association's Committee for Public Libraries. Since 2023, she has represented the National and University Library in the CENL – EEDI Working Group (Conference of European National Librarians – The Equity, Equality, Diversity, Inclusion Network Group), which focuses on promoting equal, equitable, diverse and inclusive access in European national libraries. Since 2024, she has participated in the implementation of the Erasmus+ *Trans-European Learning Libraries* (TELL) project as a member of the TELL Advisory Board and chair of the Croatian Library Association Ethics Committee.

Jasenka Pleško, senior librarian, is the coordinator of the Central Department for Content Processing at the Zagreb City Libraries – City Library. She has been a member of the Zagreb Library Association and the Croatian Library Association since 1993. Since 2019, she has been a member of the IFLA Standing Committee of the Education and Training Section (SET). She has served multiple terms as chair of the Croatian Library Association's Committee for Education and Continuing Professional Development, and she is also a member of the Committee for Content Processing and Access. She is serving her second term as president of the Croatian Library Association (2024–2026). She is a member of the Croatian Library Council

at the Ministry of Culture and Media of the Republic of Croatia, and a member of the Board of Directors and Advisory Board of the TELL (*Trans-European Learning Libraries*) international project, implemented by the Croatian Library Association from 2024 to 2026.

IFLA-ine smjernice za omogućavanje pristupačnosti knjižnica osobama s invaliditetom

Maela Rakočević Uvodić

Knjižnice grada Zagreba (Zagreb City Libraries)

maela.rakocevic@kgz.hr

Sažetak

Usvajanje društvenog modela invaliditeta podrazumijeva uporabu terminologije koja u prvi plan stavlja identitet, umjesto medicinskog nazivlja. Korištenje ispravne terminologije i razumijevanje raznolikosti zajednice osoba s invaliditetom prvi je korak prema pristupačnosti i inkluziji. Ovakav stav temeljna je nit vodilja novoobjavljenih *IFLA-inih smjernica za omogućavanje pristupačnosti knjižnica osobama s invaliditetom*. *Smjernice* su revizija IFLA-inog dokumenta *Pristup knjižnicama za osobe s invaliditetom: lista za samoprocjenu* objavljenog 2005. godine, a obuhvaćaju sve – od upravljanja do pristupačnosti za specifične skupine, uz preporuke asistivne tehnologije te programa, aktivnosti i usluga za svaku skupinu osoba s invaliditetom. Knjižnične usluge trebale bi se pružati na temelju jednakosti pristupa za sve. Kako bi knjižnice i njihove usluge bile dostupne i korisne svima, sve se više trebaju primjenjivati načela univerzalnog dizajna. Imajući to na umu, umjesto da se knjižnice i njihove usluge dizajniraju za teorijskog „prosječnog“ korisnika, knjižnične prostore treba oblikovati za osobe s različitim sposobnostima. Cilj je da se knjižnice učine pristupačnima i ugodnima za sve, da svatko može doći do knjižnice i slobodno se kretati unutar nje, učinkovito komunicirati s knjižničnim osobljem, pristupiti tiskanim materijalima i elektroničkim izvorima te u potpunosti sudjelovati u događanjima i drugim aktivnostima. Uloga knjižnica kao ključnih aktera u promicanju uključenosti i ljudskih prava time se dodatno osnažuje.

Ključne riječi: IFLA, invaliditet, knjižnične usluge, pristupačnost, smjernice

Životopis

Maela Rakočević Uvodić, viša je knjižničarka u Središnjem odjelu mediateke Gradske knjižnice i od 2021. predsjednica IFLA-ine Sekcije za pravične i pristupačne knjižnične usluge. Godine 2017. postala je članicom Stalnog odbora spomenute IFLA-ine Sekcije te svojim radom i iskustvom u Sekciji sudjeluje na unaprjeđivanju knjižničnih programa i usluga za osobe u riziku od socijalne isključenosti. U 2025. imenovana je za predsjednicu IFLA-ine Profesionalne divizije D. Od 2014. sudjeluje u radu Komisije za prilagodbu i pristupačnost knjižničnih usluga Hrvatskoga knjižničarskog društva. Aktivno zagovara korištenje ispravne terminologije u oslovljavanju osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju, drži predavanja i piše radove koji tematiziraju usluge za osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju. Titulu magistre bibliotekarstva stječe 2013. godine obranom diplomskog rada s temom *Knjižnične usluge za osobe oštećena sluha* u sklopu kojeg je provedeno istraživanje potreba članova zajednice gluhih za prilagodbama i pripremanja knjižničnih programa i usluga u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj. Rođena je u Zagrebu 1977. godine.

IFLA Guidelines for making libraries accessible for people with disabilities

Abstract

Adoption of the social model of disability implies adopting identity-first language rather than the medical language. Using appropriate terminology and understanding the diversity of the disability community is a first step towards accessibility and inclusion. This attitude is also a guiding thread of newly published *IFLA Guidelines for Making Libraries Accessible for People with Disabilities*. The *Guidelines* are a revision of the *Access to Libraries for Persons with Disabilities Checklist*, published in 2005 and they cover everything from management to accessibility for specific groups with recommendations of assistive technology and programmes, activities, and services for each group of persons with disabilities. Library services should be provided based on equality of access for all. In making libraries and library services accessible and useful to everyone, principles of universal design should be increasingly employed. Having that in mind, rather than designing library facilities and services for a theoretical “average” user, library spaces should be designed for people with a broad range of abilities. The goal is to make libraries welcoming and accessible to all, with everyone able to get to the library facility and manoeuvre within it, communicate effectively with library staff, access printed materials and electronic resources, and fully participate in events and other activities. The role of libraries as key actors in promoting inclusion and human rights is in this way strengthened.

Keywords: accessibility, disability, guidelines, IFLA, library services

Biography

Maela Rakočević Uvodić, senior librarian in the Central Multimedia Department of the City Library of Zagreb, has served as the chair of the IFLA Section for Equitable and Accessible Library Services since 2021. She became a member of the Standing Committee of this IFLA Section in 2017, contributing her work and experience to the development of library programmes and services for individuals at risk of social exclusion. In 2025, she was appointed Chair of IFLA’s Professional Division D. Since 2014, she has been involved in the Committee for Adaptation and Accessibility of Library Services of the Croatian Library Association. She is an active advocate for the use of appropriate terminology when referring to people with disabilities and children with difficulties. She gives lectures and writes papers on services for these groups. She earned her master's degree in Library and Information Science in 2013 with a thesis titled *Library Services for People with Hearing Impairments*, which included a study on the needs of the deaf community for adapted library programmes and services in public libraries across Croatia. She was born in Zagreb in 1977.

Čitam priče vješto, u knjižnici sam gost često – knjižnica kao mjesto inkluzivnih čitalačkih susreta

Ana Dragičević

Centar za odgoj, obrazovanje i razvojnu podršku Bjelovar (Centre for Upbringing, Education and Developmental Support Bjelovar)

ana0022@gmail.com

Branka Mikačević

Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar (Public Library “Petar Preradović” Bjelovar)

branka.mikacevic@knjiznica-bjelovar.hr

Sažetak

U suvremenom informacijskom dobu dječje knjižnice postaju otvoreni prostori znanja i druženja, dostupni svakome bez ograničenja. Knjižnica svojim poslanjem pruža mogućnost čitanja, učenja, davanja informacija, ali također nudi priliku za zabavu, druženje i kvalitetno provođenje vremena. S obzirom na to da je kulturna i odgojno-obrazovna ustanova, knjižnica pruža pristup raznovrsnim informacijama djeci od najranije dobi, tinejdžerima i mladima, odraslima i stručnim suradnicima, ali i djeci s teškoćama u razvoju. Dječji odjel Narodne knjižnice „Petar Preradović“ u Bjelovaru individualno ili grupno namijenjen je i skupinama djece s teškoćama u razvoju, čime se nastoji smanjiti izoliranost pojedinih društvenih skupina. Knjižnica je tako otvorena svima. Suradnja s Centrom za odgoj, obrazovanje i razvojnu podršku (V. osnovnom školom, posebnom odgojno-obrazovnom ustanovom za učenike s većim teškoćama u razvoju) traje niz godina, a intenzivnije od 2013. godine. Prevladavaju radioničke aktivnosti uz obavezno čitanje i listanje slikovnica i priča, igre, likovne, dramske i glazbene aktivnosti. U početku su se druženja provodila u okviru programa *Krea(k)tivci* i *Pričopričalice*, a nakon toga u sklopu programa *Peta u dječjoj knjižnici*.

Kontinuiranim dolascima na mjesečne tematske radionice, učenicima se osigurava prilika za aktivno uključivanje u život i rad knjižnice sudjelovanjem u prilagođenim knjižničnim aktivnostima, namjenski kreiranim upravo za populaciju učenika s poremećajem iz spektra autizma. Čitanje, kao i izloženost čitalačkim aktivnostima, za učenike ima višestruke koristi jer pridonosi širenju i bogaćenju rječnika i njegovoj upotrebi u svakodnevnim situacijama i komunikacijskim interakcijama učenika. S obzirom na to da su osnovna obilježja ovog poremećaja upravo slaba ili gotovo nikakva socijalna interakcija, izrazite teškoće u komunikaciji uz prisutnost vrlo ograničenih interesa i ponavljajućih obrazaca ponašanja, ovakav oblik podrške i sustavno izlaganje čitalačkim i drugim aktivnostima unutar knjižnice svakako pridonosi razvoju socijalizacije, poboljšanju komunikacijskih vještina i inkluzivnom uključivanju učenika na spektru u društvo, a time se ruše i smanjuju još uvijek prisutne predrasude i stereotipi prema ovoj populaciji. Uključenost učenika s poremećajem iz spektra autizma koji su polaznici Centra i suradnja s Narodnom knjižnicom „Petar Preradović“ primjer je višegodišnje dobre prakse unutar lokalne zajednice.

Ključne riječi: autizam, Centar za odgoj, obrazovanje i razvojnu podršku Bjelovar, inkluzija, Dječji odjel knjižnice „Petar Preradović“ Bjelovar, pristupačnost

Životopisi

Ana Dragičević, magistra edukacijske rehabilitacije (mag. rehab. educ.), specijalizirana je za rad s učenicima s poremećajem iz spektra autizma. Radi kao učiteljica edukacijska rehabilitatorica u odgojno-obrazovnoj skupini učenika s poremećajem iz spektra autizma u Centru za odgoj, obrazovanje i razvojnu podršku Bjelovar. Na tom mjestu radi od samog početka profesionalne karijere (2015.) te ima višegodišnje iskustvo u radu i poučavanju, komunikaciji, odnosu i suradnji s populacijom učenika s poremećajem iz spektra autizma, kao i njihovim roditeljima i obitelji. Stručno se usavršavala i dodatno educirala kako bi se usko specijalizirala za rad i primjenu metoda koje se koriste u poučavanju učenika s poremećajem iz spektra autizma. Educirana je i certificirana za provođenje i primjenu PECS metode (Picture Exchange Communication System pri Pyramid Educational Consultants), primjenu i provođenje VB-MAPP-a (Procjena miljokaza verbalnog ponašanja i izrada razvojnog profila djece s poremećajem iz spektra autizma). Dodatno je prošla opsežnu edukaciju iz primjene ABA metode (primijenjene analize ponašanja) pri International Behaviour Analysis Organization (IBAO). Godinama se kontinuirano zalaže za promicanje prava, zagovaranje dobrobiti, uključenosti i inkluzije učenika s poremećajem iz spektra autizma u društvo u sklopu različitih projekata unutar lokalne zajednice, ali i u sklopu projekata na školskoj razini, kao i u svakodnevnom praktičnom radu u učionici.

Branka Mikačević, magistra bibliotekarstva i odgojiteljica predškolske djece. U knjižnici radi od 2002., a od 2006. godine stalna je zaposlenica Dječjeg odjela Narodne knjižnice „Petar Preradović“ Bjelovar. U početku radi kao odgojiteljica predškolske djece, a zatim kao knjižničarka informatorica. Od 2020. godine voditeljica je Dječjeg odjela Knjižnice. Uz stečeno formalno obrazovanje aktivno se neformalno usavršava, redovito prati stručnu literaturu, stručne skupove i predavanja s područja dječjeg knjižničarstva u Hrvatskoj i svijetu. Održala je nekoliko izlaganja na stručnim skupovima te piše stručne članke u recenziranim i nerecenziranim časopisima. Godine 2025. stječe zvanje više knjižničarke. Područje interesa joj je, između ostaloga, rad s djecom s teškoćama u razvoju i redovita suradnja s Centrom za odgoj, obrazovanje i razvojnu podršku Bjelovar, posebnom odgojno-obrazovnom ustanovom specijaliziranom za rad s djecom s teškoćama u razvoju, kao i brojnim udrugama koje okupljaju djecu s teškoćama i mlade s invaliditetom. Predana je radu na povećanju uključenosti djece u razne aktivnosti – od izložaba, dramskih nastupa, književnih susreta do kreativnih radionica i pričaonica. U suradnji je osmislila program za tinejdžere u knjižnici naziva *Spikaonica* i sudjelovala u izradi sadržaja za mrežno mjesto naziva 6 veličanstvenih koraka do znanja i informacija, koje služi za razvijanje vještina informacijske pismenosti. Provođa radionice za djecu *Putovanje patuljka Putuljka* prema istoimenoj knjizi autorica Matee Galinec i Adrijane Višnjić Jevtić. Svrha je tih radionica upoznavanje predškolske i osnovnoškolske djece u dobi od 5 do 8 godina s drugim kulturama i narodima te državama Europe, razvijanje i poticanje multikulturalnosti. U suradnji osmislila je program *Bibliovrtuljak* namijenjen osobama s

intelektualnim teškoćama. Članica je uredništva stručnog časopisa *Svezak*. Članica je regionalnog Društva knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja te zamjenica predsjednice Komisije za knjižnične usluge za djecu i mlade Hrvatskoga knjižničarskog društva.

I read stories skilfully; I am a frequent guest at the library – the library as a place for inclusive reading encounters

Abstract

In the modern information age, children's libraries are becoming open spaces for knowledge and social interaction, accessible to everyone without limitations. The library's mission is to provide opportunities for reading, learning, providing information, but also to offer entertainment, socializing, and quality time-sharing in general.

Because the library is a cultural and educational institution, it provides access to a variety of information to all children from the earliest age, teenagers and young people, adults and professional associates, but also to children with developmental disabilities. The Children's Department of the Public Library "Petar Preradović" Bjelovar is intended for groups of children with developmental disabilities, either individually or in groups, which aims to reduce the isolation of certain social groups. The library is thus open to everyone. The cooperation with the Centre for Upbringing, Education and Developmental Support (V. Elementary School, a special educational institution for students with major developmental difficulties) has been going on for several years, but more intensively since 2013. Workshop activities predominate, with mandatory reading and browsing of picture books and stories, games, art, drama and music activities. Initially, the gatherings were held as part of the *Krea(k)tivci* and *Pričopričalice* programmes, and later as part of the *Peta in the children's library* programme. By continuously participating in monthly thematic workshops in the library, students are provided with the opportunity to actively participate in the life and work of the library through customised library activities specifically created for this population of students with autism spectrum disorder. Reading and exposure to reading activities for students has multiple benefits because it contributes to expanding and enriching vocabulary and its use in everyday situations and students' communicative interactions. Considering that the basic characteristics of this disorder are poor or almost no social interaction, pronounced difficulties in communication with the presence of very limited interests and repetitive patterns of behaviour, this form of support and systematic exposure to reading and other activities within the library certainly contributes to the development of socialisation, improvement of communication skills and inclusive inclusion of students on the spectrum in society, thereby breaking down and reducing the still present prejudices and stereotypes towards this population. The involvement of students with autism spectrum disorder who are participants of the Centre and the cooperation with the Public Library "Petar Preradović" is a long-standing example of good practice within the local community.

Keywords: accessibility, autism, Centre for Upbringing, Education and Developmental Support Bjelovar, inclusion, The Children's Department of the Public Library "Petar Preradović" Bjelovar

Biographies

Ana Dragičević, Master of Educational Rehabilitation (mag. rehab. educ.) specialized in working with students with autism spectrum disorder (ASD). She works as a special education teacher in an educational group for students with ASD at the Centre for Upbringing, Education and Developmental Support Bjelovar. She has held this position since the very beginning of her professional career (2015) and has many years of experience in teaching, communication, relationships, and collaboration with students with ASD as well as their parents and families. She has pursued professional development and additional training to specialise in methods used in teaching students with ASD. She is trained and certified in the implementation of the PECS method (Picture Exchange Communication System by Pyramid Educational Consultants), as well as in the use of the VB-MAPP assessment tool (Verbal Behavior Milestones Assessment and Placement Program for children with ASD). Additionally, she has completed extensive training in the application of the ABA method (Applied Behavior Analysis) through the International Behavior Analysis Organization (IBAO).

For many years, she has been actively involved in promoting the rights, advocating for the well-being, inclusion, and social integration of students with ASD through various projects within the local community, at the school level, and through her daily practical work in the classroom.

Branka Mikačević, Master of Library and Information Science and pre-school educator. She has been working in the library since 2002 and has been a permanent staff member of the Children's Department of the Public Library "Petar Preradović" Bjelovar since 2006. Initially, she served as a pre-school educator and later transitioned to the role of librarian–information specialist. Since 2020, she has been the head of the Children's Department. In addition to her formal education, she engages in continuous informal professional development. She keeps up with specialist literature, professional conferences, and lectures in the field of children's librarianship both in Croatia and internationally. She has delivered several presentations at professional gatherings and writes articles for both peer-reviewed and non-peer-reviewed journals. In 2025, she attained the title of senior librarian. Her areas of interest include working with children with developmental difficulties. She regularly collaborates with the Centre for Upbringing, Education and Developmental Support Bjelovar, a specialized educational institution for children with developmental challenges, as well as various associations focused on this group of children and youth. She is dedicated to enhancing the inclusion of children in a range of activities – including exhibitions, theatrical performances, literary events, creative workshops, and story hours. Collaboratively, she developed a teen programme at the library called *Spikaonica* and helped create content for the website *6 Magnificent Steps to Knowledge and Information*, aimed at developing information literacy skills. She leads the *The Dwarf Putuljak's Journey* workshops, based on the book by Matea

Galinec and Adrijana Višnjic Jevtic, designed for pre-school and early primary school children (ages 5–8). These workshops introduce children to other cultures and European countries, fostering multicultural awareness. Additionally, she co-designed *Bibliovrtuljak*, a programme for individuals with intellectual disabilities. She is a member of the editorial board of *Svezak*, a professional journal for librarians and is a member of the regional Society of Librarians of Bilogora, Podravina and Kalničko prigorje. She also holds the position of vice-chair of the Commission for Library Services to Children and Youth within the Croatian Library Association.

Šezdeset godina Hrvatske knjižnice za slijepe

Jelena Lešaja

Hrvatska knjižnica za slijepe (Croatian Library for the Blind)

jelena.lesaja@hkzasl.hr

Karolina Zlatar Radigović

Hrvatska knjižnica za slijepe (Croatian Library for the Blind)

ravnateljica@hkzasl.hr

Sažetak

Hrvatska knjižnica za slijepe 2025. godine obilježila je šezdeset godina rada. Od svojih početaka knjižnica proizvodi građu u pristupačnim formatima i pruža usluge osobama s teškoćama čitanja standardnog tiska. Promjene u društvu i u tehnologiji te mijenjanje zakonskih okvira, pravilnika i smjernica u području knjižničarstva, utječu na poslovanje ustanove poput ove. Tri su ključne komponente koje rad u ovoj ustanovi čine specifičnim, a to su proizvodnja pristupačnih formata, korisnička skupina s različitim čitateljskim potrebama i kreiranje usluga koje trebaju objediniti prve dvije komponente. U izlaganju će ukratko biti izložena povijest proizvodnje knjiga u zvučnom obliku, na brajici i u EPUB formatu i istaknuti trenuci ključni za formiranje usluga u skladu s redefiniranjem korisničkih skupina i razvojem asistivne tehnologije. Napomenut će se važnost popratnih događanja, manifestacija i programa koji jačaju povezanost korisnika s njihovom knjižnicom, a knjižnicu čine vidljivijom u društvu. Izložit će se zadaća čija detaljna razrada predstoji u budućnosti, a to je uloga matičnosti u vidu suradnje sa srodnim ustanovama i koordinacije proizvodnje pristupačnih formata. Specijalnoj knjižnici poput ove praćenje međunarodnih trendova na području inkluzivnih knjižničnih usluga i produkcije pristupačnih formata pomaže u određivanju smjera prilikom kreiranja poslovnih ciljeva u budućnosti. Kontinuirani dijalog sa srodnim institucijama u svijetu odvija se dugogodišnjim sudjelovanjem u radu IFLA-ine Sekcije za knjižnice koje pružaju usluge osobama koje ne mogu čitati standardni tisak te provedbom projekata u sklopu programa Erasmus+. O budućim planovima i aktivnostima knjižnice bit će riječi u zaključnom dijelu izlaganja.

Ključne riječi: asistivna tehnologija, Hrvatska knjižnica za slijepe, osobe s teškoćama čitanja standardnog tiska, pristupačni formati, razvoj knjižničnih usluga

Životopisi

Jelena Lešaja rođena je u Zagrebu gdje je diplomirala filozofiju, sociologiju i bibliotekarstvo. Dvadeset jednu godinu radi u knjižnicama. Od 2010. zaposlena je u Hrvatskoj knjižnici za slijepe, isprva kao diplomirani knjižničar, nakon toga kao voditeljica odjela posudbe, jedan mandat kao ravnateljica te opet kao voditeljica odjela posudbe. Od 2015. do 2023. bila je članica Stalnog odbora IFLA-ine Sekcije za knjižnice koje pružaju usluge osobama koje ne mogu čitati standardni tisak. Dio je IFLA-ine radne grupe koja sudjeluje u izradi *Smjernica za*

inkluzivne knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja standardnog tiska. Godine 2024. stekla je zvanje više knjižničarke. Članica je Komisije za prilagodbu i pristupačnost knjižničnih usluga Hrvatskoga knjižničarskog društva. Aktivno sudjeluje na domaćim i međunarodnim stručnim skupovima, drži radionice i piše stručne članke i prikaze. Urednica je i voditeljica Podcasta Hrvatske knjižnice za slijepe te je organizirala i vodila brojna događanja u knjižnici.

Karolina Zlatar Radigović, rođena je u Zagrebu, živi u Samoboru. Završila je novinarstvo i bibliotekarstvo u sklopu Sveučilišta u Zagrebu. Od 2000. godine zaposlena je u Knjižnicama grada Zagreba, a od 2020. ravnateljica je Hrvatske knjižnice za slijepe. Područja stručnog interesa vezana su joj za zagovaranje čitanja za sve korisničke skupine, specijalne i narodne knjižnice, knjižnično poslovanje i upravljanje, odnose s javnošću te društvene medije. Aktivna je članica Hrvatskoga čitateljskog društva čija je predsjednica bila u dvama mandatima. U Hrvatskome knjižničarskom društvu aktivno sudjeluje u radu Komisije za javno zagovaranje, Komisije za upravljanje i Radne grupe za društvene medije. Od 2023. godine članica je Stalnog odbora IFLA-ine Sekcije za knjižnice koje pružaju usluge osobama koje ne mogu čitati standardni tisak. Na Svjetskom knjižničarskom kongresu u Rotterdamu (IFLA WLIC 2023) s kolegicom prima nagradu za najbolji poster pod nazivom „Voices behind words“ u kategoriji „Visual impact“. Djeluje kao suradnica, autorica i urednica mnogih vodiča vezanih za čitanje i njihovu promociju te okvira za istraživanje čitanja u digitalno doba, kao i radova vezanih za područje modernih tehnologija i njihove pomoći s teškoćama čitanja i pisanja te *Smjernica za pristupačnost narodnih knjižnica*. Pri Centru za stalno stručno usavršavanje (CSSU) vodi webinar II.7. Knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja standardnog tiska i tečaj II. 26. Inkluzija i pristupačnost – koncepti i primjena u knjižnici. Za potrebe studenata, drži pozvana predavanja na pojedinim kolegijima različitih sveučilišta.

Sixty years of the Croatian Library for the Blind

Abstract

This year, the Croatian Library for the Blind celebrated its 60th anniversary. Since its beginnings, the library has produced materials in accessible formats and provided services to print disabled persons. Changes in society and technology, as well as changes in legal frameworks, regulations and guidelines in the field of librarianship, affect the work of institutions such as this one. Three key components that make this institution specific are the production of accessible formats, a user group with diverse reading needs, and the creation of services that should unite the first two components. The presentation will briefly indicate the history of the production of talking books, in Braille and in EPUB format, and highlight the moments that were key to the formation of services in accordance with the redefinition of user groups and the development of assistive technology. The importance of accompanying events, manifestations and programmes that strengthen the connection between users and their library and make the library more visible in society, will be noted. The task that will yet be elaborated in detail will be presented, that is, the role of the library as a focal point in the form of cooperation with related institutions and coordination of the production of accessible

formats. For a special library like this, following international trends in the field of inclusive library services and the production of accessible formats helps to determine the direction when creating business goals for the future. Continuous dialogue with similar institutions around the world takes place through long-term participation in the work of the IFLA Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section and through the Erasmus+ projects. The future plans and ongoing activities will be addressed in the concluding part of the presentation.

Keywords: accessible formats, assistive technology, Croatian Library for the Blind, development of library services, persons with print disabilities

Biographies

Jelena Lešaja was born in Zagreb, where she graduated in Philosophy, Sociology and Librarianship. She has worked in libraries for 21 years. Since 2010, she has been employed at the Croatian Library for the Blind, first as a librarian, then as head of the Lending Department, one term as director and again as head of the Lending Department. From 2015 to 2023, she was a standing committee member of the IFLA Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section. She is involved in the IFLA's group working on the *Guidelines for Inclusive Library Services for Persons with Print Disabilities*. In 2024, she earned the title of senior librarian. She is a member of the Committee for Adaptation and Accessibility of Library Services at the Croatian Library Association. She actively participates in domestic and international professional conferences, holds workshops, and writes professional articles and reviews. She is the editor and host of the Podcast of the Croatian Library for the Blind and has organised and hosted numerous events at the library.

Karolina Zlatar Radigović, born in Zagreb, lives in Samobor. She graduated in Journalism and Library Science from the University of Zagreb. She has been employed by the Zagreb City Libraries since 2000, and since 2020 she has been the director of the Croatian Library for the Blind. Her areas of professional interest include advocating reading for all user groups, special and public libraries, library operations and management, public relations, and social media. She is an active member of the Croatian Reading Society and was its president for two terms. In the Croatian Library Society, she actively participates in the work of the Public Advocacy Committee, the Management Committee, and the Social Media Working Group. Since 2023, she has been a standing committee member of the IFLA Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section. At the World Library Congress in Rotterdam (IFLA WLIC 2023), she and her colleague received the award for the best poster, titled "Voices behind words" in the "Visual impact" category. She is a collaborator, author, and editor of many guides related to reading and its promotion, as well as frameworks for researching reading in the digital age, works related to modern technologies and their support for people with reading and writing difficulties, and *Guidelines for the Accessibility of Public Libraries*. At the Centre for Continuing Professional Development, she holds the webinars II.7. *Library Services for People with Print Disabilities* and II.26. *Inclusion and Accessibility – Concepts and Application in the Library*. She also gives invited lectures to university students.

Zar „samo“ treći prostor? – knjižnica kao sigurno mjesto

Martina Majdak

Gradska knjižnica „Franjo Marković“ Križevci (“Franjo Marković” Public Library in Križevci)

martina.majdak@knjiznica-krizevci.hr

Sažetak

Narodna knjižnica kao treći prostor – neutralno okruženje usmjereno na potrebe članova zajednice izvan doma i škole/posla – sastavni je i nezaobilazni čimbenik u procesu socijalnog uključivanja, učenja, pozitivne interakcije i prihvaćanja različitih društvenih skupina. Za osobe s intelektualnim teškoćama i mlade osobe s poremećajima iz spektra autizma, narodne knjižnice nude jedinstvene mogućnosti za povezivanje, osobni razvoj i osjećaj pripadnosti.

Kao treći prostori, narodne knjižnice idealan su prostor niskog intenziteta i prirodno potiču društvenu interakciju, a njihova javna zadaća da služe svima čini ih idealnim platformama za socijalnu podršku osobama s intelektualnim teškoćama i osobama s poremećajima iz spektra autizma, koje se često suočavaju s preprekama u sudjelovanju u svakodnevnom životu zajednice. Pomoću jednostavnih programa – poput senzorno prilagođenog boravka, inkluzivnih grupa za čitanje/pripovijedanje priča i prisutnost osoblja senzibiliziranog i educiranog za prepoznavanje neuroraznolikosti – knjižnice mogu stvoriti pristupačna iskustva prilagođena različitim komunikacijskim i emocionalnim potrebama ove korisničke skupine te joj tako pomoći u smanjenju društvene izolacije i u izgradnji samopouzdanja i socijalnih vještina.

Prostor knjižnice podržava osjećaj autonomije i samostalnosti ove korisničke skupine omogućavanjem sigurnog prostora za uključivanje u društvenu interakciju njezinim vlastitim tempom. Rutina i ponavljajuće radnje u komunikaciji s knjižničarima, strukturirane aktivnosti i mogućnost senzorne adaptacije prostora dobro koreliraju sa senzornim i bihevioralnim preferencijama uobičajenim u osoba s poremećajima iz spektra autizma, posebice u smanjenju anksioznosti.

Primjerom dobre prakse želi se pokazati da knjižnice ne moraju pratiti trend provođenja visoko konceptualnih i inovativnih projekata kojima se sve korisničke skupine treba dovesti na višu razinu u svrhu ostvarivanja njihova punog potencijala (što najčešće znači da se osobe s intelektualnim teškoćama i neuroraznolike osobe moraju prilagoditi većinski neurotipičnoj zajednici, a ne obratno), već da oslušuju potrebe korisnika, pojednostavne pristup radu i ono najvažnije – stvore siguran prostor koji poštuje različitost – uključujući implementaciju mjera i aktivne politike uklanjanja neugodnih situacija, preuzimanja odgovornosti za njih, jasnu komunikaciju s neurotipičnim korisnicima pri stvaranju pozitivnog okruženja u trećem prostoru za sve korisnike te takvom otvorenom interakcijom potiču šire razumijevanje i empatiju zajednice.

Ključne riječi: autizam, intelektualne teškoće, knjižnica kao treći prostor, senzorne teškoće, socijalna uključivost

Životopis

Martina Majdak rođena je 1979. godine. Diplomirala je kroatistiku i komparativnu književnost te završila izvanredni studij informacijskih znanosti (bibliotekarstvo) na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radila je kao učiteljica hrvatskoga jezika u hrvatskome obrazovnom sustavu, kao instruktorka hrvatskoga kao stranog jezika, kao učiteljica u multikulturnom okruženju višejezične zajednice u dopunskoj nastavi u Njemačkoj te na poslovima stručne suradnice knjižničarke u križevačkoj gimnaziji. Od 2016. stalno je zaposlena na radnom mjestu knjižničarke informatorice Odjela za odrasle Gradske knjižnice „Franjo Marković“ Križevci gdje, između ostalog, u suradnji osmišljava i provodi programe za mlade i odrasle te posebne skupine korisnika, od kojih se izdvajaju višegodišnja suradnja s Centrom za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Križevci te suradnja s Udrugom osoba s intelektualnim teškoćama i njihovih obitelji *Maslačak* Križevci. Članica je regionalnog Društva knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja i uredništva časopisa *Svezak*. Od 2024. godine članica je Komisije za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja Hrvatskoga knjižničarskog društva.

‘Just’ a third space? – the library as a safe place

Abstract

The public library as a third space – a neutral environment focused on the needs of community members outside home and school/work – is an integral and indispensable factor in the process of social inclusion, learning, positive interaction, and acceptance of different social groups. For people with intellectual disabilities and young people with autism spectrum disorders, public libraries offer unique opportunities for connection, personal development and a sense of belonging.

As third spaces, public libraries are ideal low-intensity environments that naturally encourage social interaction, and their public mandate to serve everyone makes them excellent platforms for social support for people with intellectual disabilities and people with autism spectrum disorders, who often face barriers to participation in everyday community life. Through simple programmes – such as sensory-friendly accommodations, inclusive reading/storytelling groups and the presence of staff sensitised and educated to recognise neurodiversity – libraries can create accessible experiences tailored to the diverse communication and emotional needs of this user group, helping them reduce social isolation and build self-confidence and social skills.

The library space supports this user group's sense of autonomy and independence by providing a safe environment in which they can engage in social interaction at their own pace. Routine and repetitive actions in communication with librarians, structured activities, the possibility of sensory adaptation of space correlate well with sensory and behavioural preferences common among people with autism spectrum disorders, especially in reducing anxiety.

By presenting an example of good practice, it aims to show that libraries do not have to follow the trend of implementing highly conceptual and innovative projects designed to bring all user groups to a higher level with the aim of realising their full potential (which most often

means that people with intellectual disabilities and neurodiverse people have to adapt to the majority neurotypical community, rather than the other way round). Instead, libraries should listen to the needs of users, simplify access to services, and most importantly – create a safe space that respects diversity. This includes implementing measures and active policies to remove unpleasant situations, taking responsibility for them, ensuring clear communication with neurotypical users, and creating a positive environment in the third space for all users. Through such open interaction, libraries can encourage wider understanding and empathy across the community.

Keywords: autism, intellectual disabilities, library as a third space, sensory disabilities, social inclusion

Biography

Martina Majdak was born in 1979. She graduated in Croatian Language and Literature and Comparative Literature, and completed a part-time study programme in Information Sciences (Library Studies) at the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb. She has worked as a teacher of Croatian as a first language (L1) and as an instructor of Croatian as a second language (L2) in supplementary education. Additionally, she has served as a school librarian at Križevci Gymnasium. Since 2016, she has been employed as a librarian–information specialist at the “Franjo Marković” Public Library in Križevci. She collaborates in designing and implementing programmes and activities for young adults, adults, and persons with disabilities. Notably, she helped to establish long-term partnerships with the Centre for Education and Rehabilitation in Križevci and the Association of People with Intellectual Disabilities and Their Families *Maslačak* in Križevci. She is a member of the regional Society of Librarians of Bilogora, Podravina, and Kalničko prigorje, and serves on the editorial board of the journal *Svezak*. Since 2024, she has been a member of The Croatian Library Association's Committee on Free Access to Information and Freedom of Expression.

Financijski i donacijama podržali:

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
Grad Zagreb
Filozofski fakultet u Osijeku
Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Q-Bit d.o.o.

NACIONALNA
I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA
U ZAGREBU

ISBN 978-953-8176-38-8